

פרופ' דניאל פרידמן

גם הממשלה אחראית

לפיכך קבעה השופטת שדברי נציג המש"טרה בדיון "מהווים שיבוש הליכים והטעיית בית המשפט. ממש כך!!!" והוסיפה: "בהמשך התברר כי מתן אינפורמציה שקרית על ידי משטרת ישראל לבית המשפט היווה סטנדרט התנהגות קבוע".

לא ארחיב את הדיבור על הלחץ שהופעל על התובע להודות בעבירה שלא ביצע. די לציין שהוצג לו באישור הפרקליטות דוח דנ"א כוזב, ממנו עלה לכאורה כי הדנ"א שלו נמצא על הקטינה. "הן חוקרי המשטרה והן הפרק" ליטים בפרקליטות לא ראו בכך פסול, ותירצו זאת כתרגיל חקירה". השופטת גנות מציינת בצדק שזו "התנהלות פסולה ואסורה" המהווה לחץ מוגזם ואסור על הנחקר.

המסקנה של השופטת היא כי מזול של התובע שכוחו עמד לו שלא להודות בפשע שלא ביצע, "ולא נותר אלא לחשוב בעצב על כל אותם מקרים בהם מודים עצורים בפשעים שלא ביצעו..." מובן שהשאלה אם יושבים בבתי הסוהר נאשמים שהודו בעבירות שלא ביצעו והורשעו על לא עוול בכפם חשובה לאין ערוך מהשאלה אם הם יושבים בבתי סוהר פריטיים או ציבוריים, שלה הקדיש בית המשפט העליון שנים של מחשבה ופסק דין ארוך ומלומד.

מעל מכלול השאלות שמעוררות הפרשיות הללו מרחפת שאלה מרכזית. מי אחראי להתנהלות המשטרה, שירות בתי הסוהר והפרקליטות? במדינה דמוקרטית התשובה לכך ברורה. האחראיות היא על הממשלה – הכפופה לפיקוח פרלמנטרי. במהלך השנים עלה בידי הפרקליטות והיועץ המשפטי להשתחרר כמעט כליל מכל בקרה חיצונית, וזכור המאבק שניהלו מזו ולדור כנגד כל בדיקה חיצונית בכשלים החמורים שאירעו בפרשת רמון. החקירות המ"תנהלות נגד שרים וראשי ממשלה שימשו אף הן עילה להתנגדות לכך שהממשלה תמלא את תפקידה בפיקוח על מערכת אכיפת החוק.

אולם הממשלה איננה חופשית להתג"ע מאחריותה. מוטל עליה למנות במקרה המתאים ועדת בדיקה ממשלתית ביחס למה שאירע, וכן עליה להקים בהקדם מערך בקרה חיצוני ועצמאי על הפרקליטות, על מנגנון החקירה והתביעה המשטרתית ועל שירות בתי הסוהר.

לפני זמן לא רב התפרסמה בערוץ הראשון בטלוויזיה, בתוכניתה של אילה חסון, כתבה מזעזעת על אודות נער שנכנס בשעות הערב לחצר בית ונתפס כשהוא חשוד בכך שברשותו חשיש בכמות מזערית של 1.2 גרם, המתאימה לצריכה עצמית. הוא נשלח למעצר, ובהיותו במעצר נפל קורבן להתעללות זועתית שכ"ללה אונס קבוצתי ורציעת אוזנו.

בצד תחושת החלחלה נוכח העובדה שכ"ל רב הזה יכול היה להתרחש בישראל עולות השאלות, האם הייתה בכלל הצדקה למעצר, וכיצד הפך המעצר למקום רווי סכנות נר"אות? סיפור מעשה זה מתקשר לפסק דין שניתן לאחרונה על ידי השופטת דליה גנות בבית המשפט המחוזי בתל אביב בתביעתו של רגב שובר נ' מדינת ישראל, שבו נפסקו לתובע, שנעצר ושוחרר לאחר שהפרקליטות חזרה מהאישום, פיצויים והוצאות בסכום העולה על שני מיליון שקל, שישולם כמובן מתקציב המדינה.

פסק הדין חושף התנהלות מעוררת חרדה של מערכת אכיפת החוק. העובדות מתייחסות למעשה אונס שבוצע בילדה בת 12. באחד הימים ראה אבי הילדה את התובע שנראה לו דומה לקלסטרון של התוקף, שנערך בסיועה של הילדה. אולם הילדה, מחמת פחדיה מאז האירוע, לא נטלה חלק בזיהוי ומעולם לא זיהתה את התובע כמי שתקף אותה. על כך מציינת השופטת: "העובדה 'הזניחה' שהקטינה לא זיהתה את החשוד... לא מנעה מהמשטרה לכתוב בבקשת מעצר... כי 'העובדות המהוות בסיס לחשד כנגד החשוד: עדות הקטינה שזיהתה את החשוד...'".

בבית הוריי התובע נערך חיפוש ונמצאו פרטי לבוש ומשקפי שמש, שלא תאמו את התיאור שמסרה הקטינה בדבר הפריטים שהיו על התוקף. אך שוב ציינה השופטת: "למרבה התדהמה התברר כי משטרת ישראל לא נתנה לעובדות לבלבל אותה, ובדיון בבקשה למע"צרו של התובע... בנוסף לטענה, כי הקטינה 'זיהתה באופן אקראי את החשוד...' – עובדות שכאמור אינן נכונות מראשיתן ועד סופן, טען נציג המשטרה כי בחיפוש שנערך בביתו (של התובע) נמצאו כובעי גרב שמתאימים לתל"נה... ולא נותר אלא לתהות על האינפורמציה השקרית שמסר לבית המשפט".